

**آینده پژوهی
حوزه ای نو برای کندو کاو**

بررسی و مطالعه آیات الهی، نشان می‌دهد که قرآن مؤمنان و صالحان را به توجه به آینده و تلاش برای ساختن آینده‌ای روشن پایدار و انسانی دعوت می‌کند؛

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَلْتَنْظُرْ نَفْسٌ مَّا قَدَّمَتْ لِغَدٍ
وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿١٨﴾

آینده پژوهی حوزه ای نو برای کندو کاو

سازمان استان گیلان
معاونت فرهنگی

دفتر مطالعات فرهنگی

مدیر اجرایی: زهرا جنسی

تهیه و تنظیم: محصومه مسینی زهنده

طراح: محمد شیدا

آدرس: استان گیلان، رشت، تقاطع غیرهمسطح نیایش، نبش فیابان نامجو، ساختمان
جهاد دانشگاهی استان گیلان، طبقه ی سوم، معاونت فرهنگی.

کدپستی: ۱۳۹۹۵-۱۴۱۹۳۸، شماره تلفن: ۰۲-۳۳۳۶۲۴۶۱-۳۳۳۳

پاییز ۱۴۰۰

آدرس سامانه رویتاب و اینستاگرام

Roytab.ir ، @Gilanfjd

آینده پژوهی حوزه ای نو برای کندوکاو

آینده پژوهی علم و هنر کشف آینده و شکل بخشیدن به آینده ی مطلوب است. آینده پژوهی همواره صحبت از آینده ها می کند. هدف اصلی این دانش کشف یا ابداع، امتحان، ارزیابی و پیشنهاد آینده های ممکن، محتمل و مرجح به منظور شکل گیری آینده ای مطلوب است.

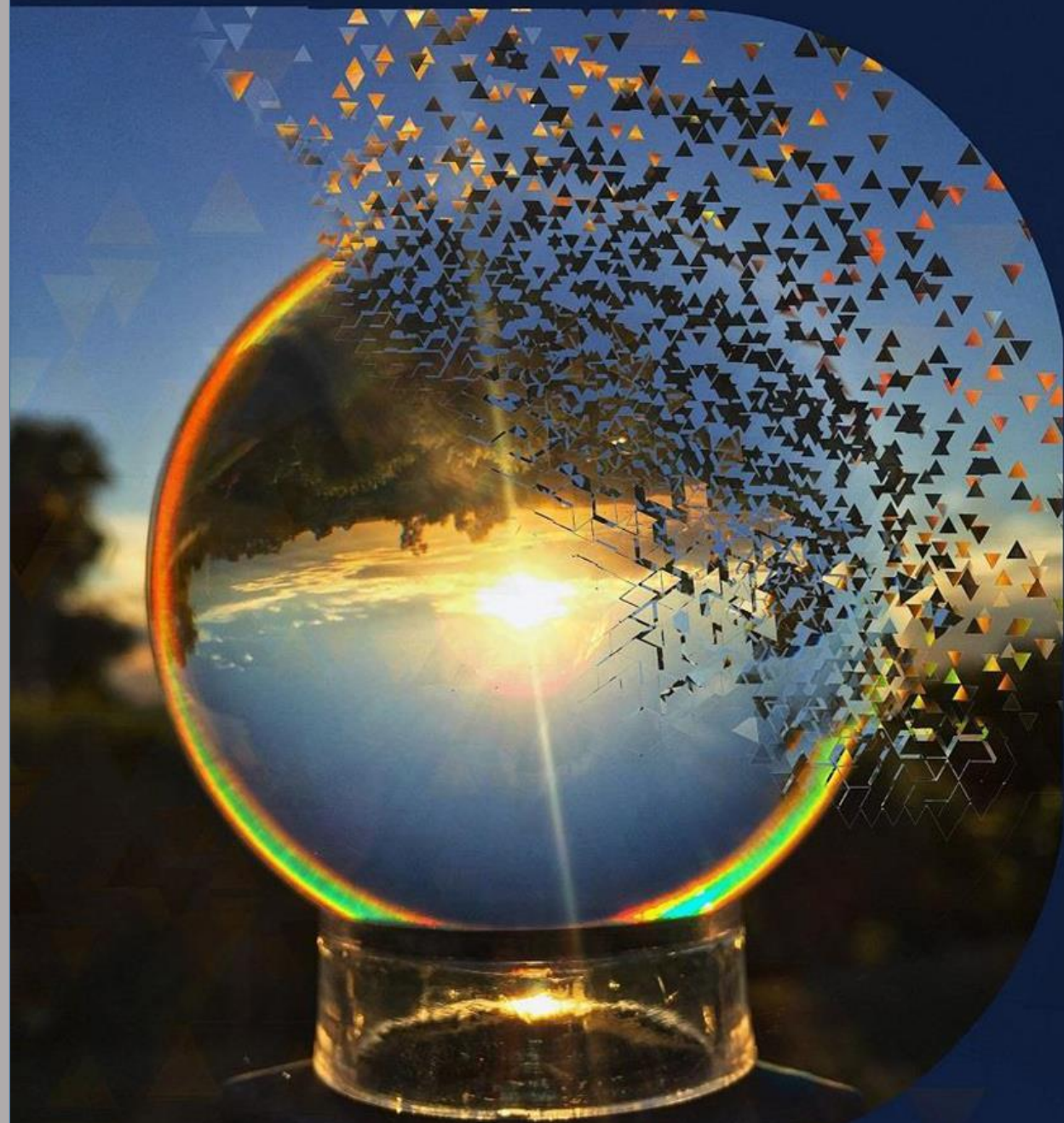

جیمز ایگلوی (آینده شناس)؛ مدیر شبکه جهانی تجارت

اگر بخواهیم انسان خوبی باشیم، ناگزیر باید آینده پژوه باشیم. از منظر آزادی انسان، تصور آینده های گوناگون و سپس انتخاب میان آنها موضوع بسیار حائز اهمیتی است. عکس این مدعا هم درست است. برای اینکه آینده پژوه خوبی باشیم، باید بخواهیم که انسان خوبی باشیم، و به عبارت دیگر، نگران رفاه و سعادت دیگران باشیم. در این راستا لازم است بصیرت افراد نسبت به آینده به دانشی فراتر از اینکه آینده چه هست؟ و حتی فراتر از اینکه چه می تواند باشد؟ مجهز شود.

این بصیرت باید به احساسی از اینکه «آینده چه باید باشد؟»

مسلح گردد .

- مطالعه ی آینده های ممکن، محتمل و مرجح.
- مطالعه ی تصاویر آینده.
- مطالعه ی مبانی اخلاقی و دانشی آینده پژوهی.
- مسیر گذشته و جهت گیری های حال.
- تفسیر ارزشها و معلومات برای طراحی عوامل کلیدی اجتماعی.
- افزایش مشارکت عمومی در تصویرپردازی و طراحی آینده.
- ترویج و اشاعه ی تصاویر مطلوب آینده.

اهداف آینده پژوهی

ضرورت آینده پژوهی:

- وقوع سریع تغییرات.
- تغییرات فناوری و متعاقبا تغییر در دیگر جنبه های زندگی.
- افزایش روز افزون وابستگی متقابل کشورها و ملل.
- تمرکز زدایی جوامع و نهاد های موجود که بدلیل گسترش فناوری اطلاعات شتاب بیشتری یافته است.
- تمایل روزافزون به جهانی شدن به همراه حفظ ویژگیهای ملی، قومی و فرهنگی

تفاوت آینده پژوهی با طالع بینی

❑ آینده پژوهی دانشی است که عقلانیت و تکرارپذیری بر آن حاکم است این دانش برای مطالعه ی آینده بر خلاف طالع بینی و غیب گویی از ابزارهای علمی و منطقی به جای ابزارهای جادویی و شهودی استفاده می کند.

❑ هر کسی می تواند مبانی دانشی و روش شناسی علمی آینده پژوهی را فرا گیرد و به اندازه ی سطح دانش خود از آن بهره برداری نماید. این در حالی است که روشهای طالع بینان و غیب گویان برای همگان قابل استفاده نیست.

❑ در آینده پژوهی همواره صحبت از آینده ها است، آینده پژوهان معتقدند چندین آینده ی متفاوت می تواند شکل گیرد. هر فرد، سازمان و کشوری می تواند آینده ی خود را طراحی و معماری نماید. آینده های ترسیم شده از عدم قطعیت برخوردارند و هیچگاه نمی توان انتظار داشت که به طور کامل محقق گردند.

❑ اما غیب گویان معتقدند فقط یک آینده ی محتوم وجود دارد و امکان تغییر ارادی و یا غیرارادی در این آینده ی قطعی وجود ندارد. همچنین آینده پژوهی به دنبال یک برخورد فاعلانه با آینده است.

آینده پژوهی در ایران

□ آینده پژوهی در ایران اسلامی از دو منظر تکلیف است: نخست از منظر علمی، تا بر پایه ی معرفت حاصل از آن بتوانیم آینده ی بزرگ و الهام بخش نظام مقدس اسلامی را معماری و مهندسی نماییم؛ و در نتیجه ی آن بتوانیم آینده ی بخشهای مختلف جامعه را تضمین کنیم.

□ دوم از منظر دینی است تا بر پایه ی آن آینده ی جهان را با نگاه به باورها و ارزشهای اسلام ناب محمدی(ص) به تصویر کشیده و قادر به مهندسی آن در عالیترین ترازها باشیم.

سال ۱۳۹۷

آینده پژوهی ایران ۱۳۹۶

۱۱ مسئله ایران در سال ۱۳۹۶

مسائل اقتصاد

- سردرگمی اقتصادی
- بحران بانکها
- فشار بر اصلاح ساختار اقتصادی
- رکود / رکود اقتصادی
- جمع‌بانی بدهی دولت
- بحران صندوق‌های بازنشستگی
- تورم
- رکود مسکن
- فشار تورمی شهری
- مشکلات زیرساختی ناگهان حمل و نقل
- بازر جهانی انرژی
- سیاست‌های فوسیتی و پیامدهای آن
- تورم دولت
- تفاهل کسب‌وکارها و تیرا و ستی
- توسعه انفجاری بازار خاوری اطلاعات
- سهم کم‌تورزی در رشد تولید ناخالص داخلی

مسائل سیاست

- انتزاع‌ها
- قدرت افکار عمومی تیرا و عملکرد حاکمیت
- نزع‌های سیاسی جریان‌های قدرت
- مردم‌دوست‌سازی
- تفاوت‌های کشمیر، کشورها منطقه
- سیاست خارجی دولت ایالات متحده آمریکا
- تفاهل ایران و برهمنان سعودی
- تفاهل فوسیتی و نظریات روسیه
- تفاهل فوسیتی و نظریات روسیه
- انیت ترم
- انیت نظامی
- پایداری برجام
- انتخابات ۱۳۹۶
- اختلاف نظریه‌های کلان کمیتی
- برهمنان کشمیر
- نگار ای‌های نظام قضایی
- تفاهل اساسی و فوسیتی

مسائل محیط زیست

- آلودگی آب
- بحران تامین آب
- پیامدهای بحران آب
- نزع‌های آب
- تخریب تنوع زیستی
- تخریب منابع خاک
- تفاهل آفتی
- بحران آلودگی هوا
- بحران زیرگرد
- نگار ای‌های مدیریت باران
- بیم‌بختی به پایداری زیست محیطی
- بحران آلودگی در حوزه محیط زیست
- مسئله بهره‌وری انرژی و انرژی نو

مسائل فرهنگ

- پر رنگ شدن اقتصاد فرهنگ
- تفاهل کشمیر
- مرکزگرایی از انگار ای‌های رسمی
- نزع‌های فوسیتی
- تفاهل‌های فوسیتی
- مسائل حاکمیت
- چالش‌های توسعه‌گر دانشگاهی
- مسائل شبکه‌های تلویزیونی
- گسترش اختلافات میان‌فرهنگی در سطح جهانی
- تفاوت‌های تمدنی ایران
- تفاهل سواد رسانه‌ای
- چالش‌های فرهنگی
- اختلافات در حکمیت تیرا و مسائل فرهنگ
- گسترش دانشگاهی و مرز اطلاعات

www.ifs1396.ir

آینده نگاری و مزایای پنج گانه ی کاربرد آینده نگری:

ارتباطات: جمع کردن گروههای متفاوت در کنار یکدیگر در یک اجتماع عمومی جدید که می توانند آزادانه با هم تعامل داشته باشند.

تمرکز: تمرکز بر زمانهای بلندمدت، با اجبار شرکت کنندگان به نگاه کردن به آینده های دور؛ به غیر از آنچه که تاکنون در ذهن خود انجام می دادند.

هماهنگی: در فرآیند آینده نگاری، بازیگران مختلف می توانند مشارکتهای پرباری را شکل دهند.

اجماع: ایجاد یک چشم انداز مشترک از آینده، که شرکت کنندگان در فرآیند تمایل پیدا می کنند به آن دست یابند.

تعهد: تضمین اینکه تمامی بازیگران، می توانند و راغب هستند تا براساس راهنمایی یافته های آینده نگاری، جهت نیل به چشم انداز مطلوب، تغییرات را اعمال کنند.

آینده نگری، فرآیند تلاش نظام مند برای نگاه به آینده ی بلندمدت علم، فناوری، محیط زیست، اقتصاد، و اجتماع است که هدف آن شناسایی فناوری های عام نوظهور و توجه به حوزه های مطالعات استراتژیکی است که احتمالاً بیشترین منافع اقتصادی و اجتماعی را به دنبال دارند.

تعریف لوک جئورجیو از آینده نگاری

آینده نگاری ابزاری نظام مند برای ارزیابی آن دسته از توسعه های علمی و فناورانه است که می تواند تاثیرات بسیار شدیدی بر رقابت صنعتی، خلق ثروت و کیفیت زندگی داشته باشد.

دنیای آینده، دنیای بصری است نه دنیای خواندنی

اهداف بارز پروژه ی آینده نگاری

- ❖ افزایش آگاهی از تحولات فناورانه (فناوریهای کلیدی، فناوریهای عام نوظهور و ...) و تحولات محیطی و ارتباطات بین آنها.
- ❖ قوتها و ضعفها (تحقیق و توسعه، رقابت و سیاست) در روابط اقتصاد دانش بنیان - به عنوان یک اصل پیشتاز برای انتخاب سرمایه گذاری های ملی.
- ❖ شناسایی ظرفیتهای فناوری های مختلف برای حل مسایل اقتصادی، اجتماعی، و زیست محیطی.
- ❖ شناسایی نیازهای اقتصادی - اجتماعی.
- ❖ جمع آوری گستره ای از ایده ها از تمامی بازیگران جامعه در خصوص نقش علم و صنعت در ارتباط با جامعه، به ویژه در دوره های میان مدت.

علل افزایش کاربرد آینده نگاری

- ❖ افزایش محدودیت بر هزینه ی عمومی کشورها و افزایش ارزش پول.
- ❖ افزایش پیچیدگی با افزایش تعداد عاملهای درگیر در موضوعات و همچنین نزدیکتر شدن تعاملات و روابط درون سیستمی میان این عامل ها.
- ❖ افزایش اهمیت توانش علم و فناوری و در نتیجه ی آن، افزایش دانش ضمنی به اندازه ی دانش کد شده.
- ❖ تغییر قراردادهای اجتماعی میان علم و فناوری از یک سو و جامعه از سوی دیگر.
- ❖ موفقیت در استفاده و کاربردی کردن علم و فناوری به شدت وابسته به ایجاد و خلق شبکه ای اثربخش میان صنعت و دانشگاه و مراکز و پژوهشگاه های دولتی است.

اهداف بارز پروژه ی آینده نگاری

- ❖ ایجاد شرایط لازم برای توسعه ی ائتلاف بین ذینفعان.
- ❖ ایجاد یک موقعیت اجماع که می تواند برای توجیه مداخله ها و سرمایه گذاری های دولت، در زمینه هایی که کیفیت زندگی و پیوستگی اجتماع و سیاست را حفظ کرده و ارتقا می دهند، استفاده شود.
- ❖ توسعه یا ارتقای (و به روزرسانی) ابزارهای سیاست گذاری و اولویت دهی سرمایه گذاری.
- ❖ ایجاد امکان مقایسه ی فرآیند آینده نگاری انجام شده با آینده نگاری های ملی سایر کشورها - که در نهایت می تواند قابلیت رقابت را در سطح بین لمللی تضمین کند.
- ❖ ایجاد یک "طرح اقدام" یا "چشم انداز" برای ۵ تا ۳۰ سال آینده، در یک دنیای متغیر که تمرکز سرمایه گذاری، منابع کمیاب کشور را بر روی حوزه های حیاتی ملی، تضمین می کند.

بررسی ارتباط آینده پژوهی و آینده نگاری

- آینده پژوهی به عنوان یک حوزه مطالعاتی گسترده که موضوع اصلی آن شناخت آینده ها به صورتی نظام مند است در سیر تکوینی خود با حوزه های دیگری مانند سیاستگذاری و برنامه ریزی تلفیق شده و منجر به شکل گیری گرایشی از مطالعات آینده پژوهی شده است که با عنوان آینده نگاری شناخته میشود.
- آینده نگاری به دلیل گستردگی فعالیت ها و اقدامات فناورانه در ابتدا با عنوان آینده نگاری فناوری شناخته شده است.
- آینده پژوهی، اصول و روشهای مطالعه و سپس تصمیم گیری، طرح ریزی و اقدام در خصوص علوم و فناوری مرتبط با آینده است. آینده پژوهی، تفکرات فلسفی و روشهای علمی و مدل‌های مختلف بررسی و مطالعه آینده را مطرح و با استفاده از آنها، آینده های بدیل و احتمالی را ترسیم می نماید. لذا، آینده پژوهی، ابزاری برای معماری و مهندسی هوشمندانه آینده است.
- آینده نگاری، نگاشتن و تدوین از عنصر تخیل رمان، نمایشنامه، فیلمنامه، و نیز مقاله و متون مربوط به آینده می باشد که معمولاً از تخیل علمی برخوردار است. آینده نگاری ها بعضاً نقش پیش فرضهای آینده پژوهی را ایفا کرده اند.

آینده از جایی آغاز می‌شود که تاریخ به پایان می‌رسد!

آینده پژوهی را می‌توان منطقی‌ترین پیش‌بینی در ارتباط با آینده دانست. علمی همه جانبه که تمامی ابعاد زندگی بشر را بررسی می‌کند. جهان چه تاریخ و وقایعی را پشت‌سر گذاشته و به چه سمتی می‌رود؟ چه عناصری همواره در پیرامون ما ثابت هستند و چه چیزهایی قرار است دست خوش تغییر شوند؟ آینده پژوهی با تحلیل دقیق و موازی با تاریخ به تمامی این پرسش‌ها پاسخ خواهد داد. بدیهی است که بدست‌آوردن دیدی درست از آینده بهترین ابزار برای برنامه‌ریزی است.

"بهترین راه پیش‌بینی آینده، ساختن آن است" (پیتر دراگر)

در پایان

ریچارد.ای.اسلاتر (بنیان‌گذار مرکز مطالعات آینده استرالیا):
در قرن بیست و یکم بایستی تفکر آینده‌نگرانه رواج یافته و مورد پذیرش همگانی قرار گیرد؛ درست همان‌طور که تفکر درباره گذشته و حال چنین شده‌است. در غیر این صورت مطمئناً راه دشواری را در پیش رو خواهیم داشت

آینده پژوهی به مثابه علم و فناوری، مورد توجه همه ی کشورها و ملل قرار گرفته است. باید توجه داشت که بسیاری از تصویرهای آینده، چشم اندازه‌های خلق شده برای صدور به کشورهای در حال توسعه اند. که یا از عهده ی آینده پژوهی بر نمی آیند و یا ضرورت آن را به منزله ی یک وظیفه ی ملی درک نکرده اند. در خوشبینانه ترین حالت، تصویرهای فراهم آمده از آینده که در کانون های تفکر غربی ترسیم می گردد، حاوی و ناقل ارزشهای غربی و نافی منافع ملی کشورهای در حال توسعه است. این کانونهای تفکر با شناخت نیاز حیاتی کشورهای دیگر، بر اساس اهداف و منافع ملی خود آینده را ترسیم کرده و رقم می زنند. درک این حقیقت، بار دیگر ضرورت توجه به آینده پژوهی به مثابه فرصت ملی را به ما گوشزد می کند.

نقش پرداز تویی ، ما قلم پرگاریم حاضر آراییی و آینده نگاری از توست

